

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури та методики їх
викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

А.М.Коваленко

«28» серпня 2020 р.



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА:
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта. Мова і література (російська)

освітня-програма: Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література)

Мова навчання: російська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
28 серпня 2020 р.

Голова

Семенов О. М., доктор пед. наук, професор

Суми – 2020

Розробник:

Іванова І. Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики їх викладання

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Іванова І. Б., канд. пед. наук, доцент



Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
IV-й		IV-й	
Семестр			
VII-VIII-й		VII-VIII-й	
Лекції			
26 год.		8 год.	
Практичні, семінарські			
50 год.		8 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
70 год.		130 год.	
Консультації			
4 год.	2 год.		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 150			

1. Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

Вибіркова дисципліна присвячена знайомству з основними тенденціями розвитку російської літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. Її вивчення має на меті одержати базові знання про сучасний літературний процес, його динаміку та багатогранність, засвоїти інструменти аналізу літературних явищ та окремих художніх творів.

Курс вивчення сучасної літератури передбачає реалізацію таких завдань: увести студентів у світ розмаїття літературно-художнього процесу; розвивати критичне мислення та естетичний смак, спираючись на кращі зразки мистецтва слова кінця ХХ – початку ХХІ ст.; дати знання про творчі здобутки письменників, факти літературного життя, поглибити знання закономірностей розвитку літературних родів, жанрів зазначеного періоду; виробити у студентів уміння аналізувати художні твори з урахуванням їх естетичної, художньої, ідейної цінності та позиції автора; формувати високу духовну та професійну культуру здобувачів вищої освіти.

Програмний матеріал об'єднано у три розділи: перший присвячено досягненням та втратам сучасної російської прози; у другому передбачено ознайомлення зі світом поезії; засвоєння третього дасть можливість осягнути тенденції розвитку сучасної російської драматургії та театру.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Ефективна реалізація основних завдань вивчення дисципліни «Тенденції розвитку російської літератури кінця ХХ – початку ХХІ століть» можлива за умови наявності базових знань у межах зарубіжної та української літератури, всесвітньої історії, філософії, культурології, мовознавства, літературознавства, а також навичок самостійної навчальної та пошуково-дослідницької діяльності студентів.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення дисципліни студенти мають знати:

- основні риси сучасного російського літературного процесу, його своєрідність;
- естетичні категорії та нові системи літературних напрямів, течій, стилів і жанрів (постмодернізм, магічний реалізм, історіографічна метапроза, неоміфологізм, мультикультуралізм, неонатуралізм, неореалізм, постреалізм, «друга проза», «нова драма» тощо);
- найвидатніші здобутки російської літератури означеного періоду, зміст творів, що їх репрезентують;
- головні етапи життєвого шляху та творчої еволюції письменників, найбільш важливих і показових для даного періоду, особливості естетики й поетики їх творів;

а також уміти:

- оперувати сучасною літературознавчою термінологією;
- аналізувати основні тенденції розвитку російської літератури межі ХХ-ХХІ ст.;
- аналізувати художні твори з урахуванням їх жанрово-родової специфіки;
- виділяти художні методи та форми створення художніх текстів;
- порівнювати літературні явища в межах означеної доби, а також на рівні діалогу епох і культур;
- використовувати знання, отримані на заняттях з дисципліни, для оцінювання культурного життя сучасного суспільства.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент глибоко і повно засвоїв необхідні знання, уміння і навички: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні характеристики літературних явищ, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; усебічно характеризує художні твори, співставляє їх з подібними в інших національних літературах; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; самостійно складає та вирішує пізнавальні пошукові завдання; у процесі висвітлення теоретичного матеріалу здійснює співставлення різних наукових точок зору, концепцій, підходів, посилається на наукові джерела та називає прізвища науковців; виконав усі практичні завдання, передбачені робочою програмою; отримав найвищу оцінку за виконання самостійної роботи.
В	Студент глибоко і повно засвоїв необхідні знання та вміння: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні відповіді, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; всебічно характеризує літературні явища, співставляє їх з подібними в інших національних літературах; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; здатен вирішувати пізнавальні пошукові завдання; виконав всі практичні завдання, передбачені робочою програмою, отримав високу оцінку за виконання самостійної роботи
С	Студент засвоїв комплекс необхідних знань та умінь: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні відповіді, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; докладно характеризує літературознавчі явища, наводить самостійно добрані приклади, правильно виконує практичні завдання. Виконав практичні завдання, передбачені робочою програмою, отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи

Д	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять, класифікаціях та порівнянні характеристик літературних явищ; самостійно опрацював належний обсяг інформації, але не усвідомлено – не використовує опрацьовану інформацію у відповідях; виконує практичні завдання, припускаючись окремих помилок; має виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою; отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи.
Е	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять, класифікаціях та порівнянні характеристик літературних явищ; самостійно опрацював не увесь належний обсяг інформації та не достатньо усвідомив – не використовує опрацьовану інформацію у відповідях; виконує практичні завдання, припускаючись окремих помилок; має виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою; самостійну роботу виконав не в повному обсязі.
FX	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок з дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни, відповіді не відтворюють 50% лекційного матеріалу, самостійно не опрацьовані теми, була спроба виконати самостійну роботу, але не отримав позитивної оцінки; практичні завдання та лабораторні виконані частково (до 40%).
F	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок з дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни, відповіді не відтворюють 50% лекційного матеріалу, самостійно не опрацьовані теми, практичні завдання виконані частково (до 20%).

5. Розподіл балів

Семестр 7

Поточний контроль			Разом	Загальна сума
Розділ 1				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3		
Поточний контроль			75	100
25	25	25		
Контроль самостійної роботи				
15	5	5	25	

Семестр 8

Поточний контроль				Разом	Загальна сума
Розділ 2		Розділ 3			
Т 2.1	Т 2.2	Т. 3.1	Т 3.2	80	100
Поточний контроль					
20	20	20	20		
Контроль самостійної роботи				20	
5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання проводиться з допомогою перевірки виконання практичних завдань, тестових завдань, співбесіди під час консультацій, презентації індивідуальних і групових проектів, складання заліків.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РУССКОЙ ПРОЗЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Тема 1.1. Основные черты современного литературного процесса. Социокультурная ситуация новейшего времени и литература. Многообразие творческих поисков в литературе последних десятилетий. Герой времени в современной литературе. Литературные тенденции современности в зеркале литературных премий. Общая характеристика современного литературного процесса. Художественная многосоставность современной литературы. Сосуществование реализма, модернизма и постмодернизма. Феномен «возвращенной литературы». Круг тем и проблем современной литературы. Герой современной литературы. Дискуссии о современной литературе. Характеристики и оценки современной литературы. «Жестокий реализм» в современной литературе. Причины возникновения. Герой современной натуралистической прозы. Модернизм. Характеристика модернизма как метода художественной литературы. Проблема идеала в литературе модернизма. Стиль модернистского повествования. Условно-метафорическая проза, антиутопия, иронический авангард как направления в современном модернизме. Проблема идеала в литературе модернизма. Стиль модернистского повествования.

Тема 1.2. Жанрово-тематическое многообразие современной русской прозы. Стилевые и содержательные трансформации военной прозы. Судьбы произведений о деревне. Городская проза: Ю. Трифонов, В. Маканин, А. Битов. «Женская проза», расширение ее тематических границ. Творчество Л. Петрушевской, Т. Толстой, В. Нарбиковой, Т. Щербаковой, В. Токаревой, Н. Садур. Процесс «размывания» жанров в современной прозе. Эволюция жанра романа.

Тема 1.3. Постмодернизм в русской литературе 90-х гг. XX – начала XX в. Историко-культурный контекст возникновения и формирования постмодернизма как литературного направления в новейшей русской литературе. Специфика российской версии постмодернизма. Рассказы и повести В. Сорокина, роман «Чапаев и Пустота» В. Пелевина, «Палисандрия» Саши Соколова, «Бесконечный тупик» В. Галковского и др. Постмодернистская концепция истории и ее интерпретация в произведениях В. Пьецух, В. Ерофеева, В. Шарова.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ, ШКОЛЫ, ГРУППЫ, ИМЕНА В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПОЭЗИИ

Тема 2.1. Современная русская поэзия – явление поликультурное. Творчество поэтов разных поколений. Культурная память в поэзии. В поисках творческого метода. Теория и практика русского поэтического авангарда.

Тема 2.2. Многообразие художественно-стилевых поисков в современной поэзии. Реализм, модернизм, постмодернизм, смешанные формы. Творчество поэтов-реалистов. Лирико-публицистическая поэзия. Проблемы социально-политического переустройства общества в произведениях Б. Чичибабина, С. Липкина, Н. Горбаневской, Е. Евтушенко, Ю. Кузнецова, Н. Коржавина. Лирическая, лирико-философская, лирико-романтическая поэзия. Нравственно-философские, общекультурные мотивы в стихах А. Кушнера, В. Корнилова, О. Чухонцева, Ю. Левитанского и др. Творчество Б. Ахмадулиной. Пути развития бардовской песни: В. Высоцкий, Б. Окуджава, Ю. Визбор, А. Галич, Ю. Ким, С. Городецкий. Поэзия И. Бродского и традиции русской классической поэзии. Основные направления новейшей русской поэзии: ироническое, концептуальное, неомодернистское, неоклассическое.

РОЗДІЛ 3. ПУТИ ОБНОВЛЕНИЯ РУССКОЙ ДРАМАТУРГИИ

Тема 3.1. Ведущие темы современной драматургии. Человек и новое общество, проблема выбора и выживания, поиски себя в окружающем мире. Духовная и реальная нищета, жестокость нравов (Н. Коляда, М. Арбатова, А. Галин, С. Алексин и др.). Эсхатологические мотивы, ощущение катастрофы и конца (К. Драгунская, Е. Гремина, Н. Садур и др.). Историческая тема в современной драматургии (Э. Радзинский, Е. Гремина, Г. Горин и др.).

Тема 3.2. Жанровый диапазон современной драматургии. Современная драма как открытое родовое пространство. Тенденция к интерактивности драмы и комедии, драмы и трагикомедии. Монодрама как новый тип драматического действия. Творчество Е. Гришковца. Диффузные и бинарные жанры. Дальнейшее развитие реалистической драмы (Г. Горин, А. Галин, Л. Зорин, Л. Разумовская, Н. Коляда, М. Арбатова, Л. Петрушевская и др.).

7.2. Структура і обсяг навчальної дисципліни

Назва розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекц.	практ.	конс.	с/р		лекц.	практ.	конс.	с/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
РОЗДІЛ 1. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РУССКОЙ ПРОЗЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ										
Тема 1.1. Основные черты современного литературного процесса.	14	2	4		8	12			2	10
Тема 1.2. Жанрово-тематическое многообразие современной русской прозы.	25	4	8	1	12	26	2	4		20
Тема 1.3. Постмодернизм в русской литературе 90-х гг. XX – начала XX в.	22	4	8		10	10				10
Усього	61	10	20	1	30	48	2	4	2	40
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ, ШКОЛЫ, ГРУППЫ, ИМЕНА В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПОЭЗИИ										
Тема 2.1. Современная русская поэзия – явление поликультурное.	18	4	6		8	20				20
Тема 2.2. Многообразие художественно-стилевых поисков в современной поэзии.	25	4	8	1	12	24	2	2		20
Усього	43	8	14	1	20	46	2	2		40
РОЗДІЛ 3. ПУТИ ОБНОВЛЕНИЯ РУССКОЙ ДРАМАТУРГИИ										
Тема 3.1. Ведущие темы современной драматургии.	17	4	6	1	6	22	2			20
Тема 3.2. Жанровый диапазон	29	4	10	1	14	34	2	2		30

современной драматургии.										
Усього	46	8	16	2	20	56	2	2		50
Кількість годин	150	26	50	4	70	150	8	8	2	130

Теми практичних (семінарських) занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Дфн	Зфн
1.	Человек и природа в прозе 1980–2000-х гг.	2	
2.	Жанровая эволюция деревенской прозы 1980–2000-х годов.	4	2
3.	Тема современности в прозе 1980–2000-х гг.: «человек среди людей», проблемы воспитания и образования. Критика негативных явлений в жизни общества.	2	
4.	Жанровая эволюция военной прозы второй половины 1980–2000-х гг.), соотношение судьбы личности и народа.	2	
5.	Проблемы гуманизма, «выбора» и «цены победы» в военной повести (Э. Казакевич, В. Быков, Б. Васильев, Е. Носов, К. Воробьев, В. Кондратьев).	2	
6.	Эволюция жанра романа о войне (Ю. Бондарев «Горячий снег», «Берег», «Выбор», В. Астафьев «Прокляты и убиты», Г. Владимов «Генерал и его армия»).	2	
7.	«Репортажный жанр» в современной прозе. Творчество С. Алексиевич («У войны не женское лицо», «Зачарованные смертью», «Время «секонд-хэнд»).	2	2
8.	Концептуальные признаки женской прозы в творчестве Л. Улицкой, В. Токаревой, Г. Щербаковой. Тема иллюзорного и реального мира в рассказах и романах В. Пелевина.	2	
9.	Трансформации антиутопии в современной прозе («День бульдозериста» В. Пелевина, «Новые Робинзоны» Л. Петрушевской, «Лаз» В. Маканина, «Кысь» Т. Толстой).	2	
10.	Нравственно-философские и художественные искания в прозе 1980-2000-х годов: «молодежная проза»; «городская» проза и творчество А. Битова, ироническая проза (Ф. Искандер), философская проза Ч. Айтматова («Плаха», «Буранный полустанок»), «проза сорокалетних» (В. Маканин, А. Ким, А. Курчаткин).	4	
11.	Тема иллюзорного и реального мира в рассказах и романах В. Пелевина.	2	
12.	Творчество Ю. Буйды.	2	

13.	Акмеистические традиции в современной русской поэзии (Б. Ахмадулина, С. Липкин, А. Тарковский, А. Кушнер, О. Чухонцев).	2	2
14.	Неоакмеизм: архетипичность и культуроцентричность.	2	
15.	Природа и цивилизация в современной поэзии.	2	
16.	Поэзия «концептуализма»: Д. Пригов, Т. Кибиров, Л. Рубинштейн, И. Иртеньев.	2	
17.	Поэтическая система «метареалистов»: А. Парщиков, А. Еременко, И. Жданов, О. Седакова.	2	2
18.	Целостный анализ стихотворения в контексте творчества поэта (по выбору).	2	
19.	Монодрама как новый тип драматического действия. Творчество Е. Гришковца.	2	
20.	Общая характеристика драматургии второй половины XX века: «деловая пьеса» 1960-1970-х гг. (А. Гельман, И. Дворецкий), политическая драма (М. Шатров), социально-психологическая драма 1950–1980-х гг. (А. Арбузов, А. Салынский, М. Рощин, В. Розов), драматургия «новой волны» и постмодернистская драма.	2	
21.	Драматургия «новой волны» конца 1980-х годов – начала 2000 гг.	2	
22.	Театр Людмилы Петрушевской.	2	
23.	Драматургия постмодерна. Анализ одной из пьес.	2	
Усього		50	8

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Агеносов В.В. История русской литературы XX века: в 2 ч. Часть 1: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., пер. и доп. М.: Юрайт, 2019. 795 с. URL: https://biblio-online.ru/book/istoriya-russkoy-literatury-xx-veka-v-2-ch-chast-1-425564?ref_from=31347
2. Аганесов В.В. История русской литературы XX века: в 2 ч. Часть 2: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., пер. и доп. М.: Юрайт, 2019. 687 с. URL: https://biblio-online.ru/book/istoriya-russkoy-literatury-xx-veka-v-2-ch-chast-2-425565?ref_from=31347
3. Белокурова С.П., Друговейко С.В. Русская литература. Конец XX века. Уроки современной русской литературы: Учеб.-метод. пособие. СПб.: Паритет, 2001.

4. Богданова О.В. Современный литературный процесс (К вопросу о постмодернизме в русской литературе 70-90-х годов XX века). СПб.: СПбГУ, 2001.
5. Гордович К.Д. История отечественной литературы XX века: Пособие для гуманит. вузов. 2-е изд. СПб.: СпецЛит, 2000.
6. Жолковский А. «Блуждающие сны» и другие работы. М.: Наука, 1994.
7. Ильин И. Постмодернизм: Словарь терминов. М.: Интрада, 2001.
8. Кременцов Л.П. Русская литература в XX веке. Обретения и утраты: Учеб. пособие. М.: Флинта; Наука, 2007.
9. Курицын В. Русский литературный постмодернизм. М., 2000.
10. Лейдерман Н., Липовецкий М. Современная русская литература: Учеб. пособие: В 3 кн. М.: Эдиториал УРСС, 2001.
11. Маркова Т.Н. Проза конца XX века: Динамика стилей и жанров: Материалы к курсу истории русской литературы XX века. Челябинск: ЧГПУ, 2003.
12. Нефагина Г.Л. Русская проза конца XX века. М.: Флинта; Наука, 2005.
13. Попова И.М., Губанова Т.В., Любезная Е.В. Современная русская литература: учеб. пособие. Тамбов, 2008. URL: <http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/147/64147/34844> .
14. Русская литература XX века: В 2 т. Под ред. Л. П. Кременцова. М.: Академия, 2002.
15. Серафимова В. Д. История русской литературы XX века. М., 2013. 540 с. URL: <http://znanium.com/bookread.php?book=346858> .
16. Скоропанова И. Русская постмодернистская литература: Учеб. пособие для студ. филол. фак-тов вузов. 5-е изд. М.: Флинта; Наука, 2004.
17. Эпштейн М. Парадоксы новизны: О литературном развитии XIX-XX веков. М.: Сов. писатель, 1988.
18. Эпштейн М. Постмодерн в России: Литература и теория. М.: Изд. Р. Элинина, 2000.

Додаткові:

Розділ 1

1. Маркова Т.Н. Проза конца XX века: Динамика стилей и жанров: Материалы к курсу истории русской литературы XX века. Челябинск, 2003.
2. Мережинская А.Ю. Художественная парадигма переходной культурной эпохи. Русская проза 80-90-х годов XX века. К., 2001.
3. Нефагина Г. О. Русская проза второй половины 80-х – начала 90-х годов XX века: Учеб. пособие для студ. филол. фак-тов вузов. Мн., 1998.
4. Николаев П. Н. Современный литературный процесс глазами теоретика. *Филологические науки*. 1997. № 2. С. 3-12.
5. Скоропанова И. Русская постмодернистская литература: Учеб. пособие для студ. филол. фак-тов вузов. 5-е изд. М., 2004.

6. Степанян К.В. Игра в осколки. Судьбы русской классики в эпоху постмодернизма. *Знамя*. 2004. №2. С.101-104.

Розділ 2

1. Алёхин А. Из века в век (Субъективные заметки о десятилетии русской поэзии). *Вопросы литературы*. 2004. № 6. С. 54-67.
2. Алёхин А. Кое-что о движении поэзии. *Вопросы литературы*. 2007. № 3. С. 54-68.
3. Андреев Ю. А. Наша авторская...: История, теория и современное состояние самодеятельной песни. М., 1991.
4. Костюков Л. Поэзия нового века. *Дружба народов*. 2000. № 10.
5. Русская поэзия второй половины XX века. 2-е изд. М., 2003.
6. Скоропанова И. С. Поэзия в годы гласности. Мн., 1993.
7. Чупринин С. Крупным планом. Поэзия наших дней: Проблемы и характеристики. М., 1983.
8. Шайтанов И. Без Бродского. *Арион*. 1996. № 1. С. 14-21.

Розділ 3

1. Гончарова-Грабовская С. Я. Поэтика современной русской драмы. Мн., 2003.
2. Громова М. И. Русская драматургия к. XX – н. XXI в. М., 2007.
3. Дубнова М. Чудо, деньги, любовь... Основные ценности девяностых в популярных пьесах десятилетия. *Вопросы литературы*. 2002. № 6. С. 57-76.
4. Киппис М. Трагикомедия как жанр драматургии: Генезис и особенности развития: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. К., 1990.
5. Покорская Е. Циклические процессы в драматургии нового и новейшего времени. *Современная драматургия*. 1996. № 1.
6. Руднев П. Начали за здоровье, кончили за упокой. *Современная драматургия*. 1998. № 4.
7. Эрнандес Е. Драматургия, которой нет? *Современная драматургия*. 1992. № 3-4.